

SNJEŽANA PAUŠEK-BAŽDAR

Zavod za povijest i filozofiju znanosti HAZU, Zagreb, Hrvatska /
Institute of the History and Philosophy of Science, Croatian Academy
of Sciences and Arts, Zagreb, Croatia

UVID U ALKEMIJSKI TEKST IVANA BRATTIJA, PRVOGA HRVATSKOG PARACELSUSOVCA

Tri desetljeća nakon Paracelsusove smrti (1541) snažan je paracelsusovski pokret okupio prirodoslovce i liječnike po cijeloj Europi. Nastupilo je doba iatrokemije koje je trajalo do početka 18. stoljeća. Unutar njega razlikujemo prvu i drugu generaciju paracelsusovaca.

Paracelsusovi sljedbenici vjeruju u alkemijski nauk u pripravi lijekova. Mnogi od njih prihvaćaju samo neka Paracelsusova gledišta. Ivan Bratti djelovao je kao gradski fizik u Kopru i Puli. U svom djelu *Discorso della vecchia et nuova medicina, nel quale si ragiona delle cose ritrovate à nostri secoli, et particolarmente dell'oro artificiale* (Venecija, 1590, 1592), on prihvaća Paracelsusove poglede o korespondenciji makrokozmosa i mikrokozmosa te o ulozi alkemije u ljekarništvu. Težište je njegova djela na primjeni prirodnog i umjetnog zlata u liječenju. Pri tome se oslanja na brojne antičke i renesansne autore. Bratti je također bio jedan od prvih europskih prirodoslovaca koji je opisao 'pitko zlato' i njegova svojstva.

Ključne riječi: Ivan Bratti, Paracelsus, alkemija 16. stoljeća, liječenje, prirodno zlato, umjetno zlato, pitko zlato

AN INSIGHT INTO AN ALCHEMICAL TEXT OF GIOVANNI BRATTI, THE FIRST CROATIAN PARACELSIAN

Three decades after Paracelsus' death (1541), a strong Paracelsian movement gathered naturalists and physicians throughout Europe. This marked the beginning of an era of iatrochemistry that lasted until the early eighteenth century, within which we distinguish the first and second generation of Paracelsians.

Paracelsus' followers believed in the alchemical doctrine in the preparation of medicines, and many among them accepted only some of Paracelsus' views. Giovanni Bratti worked as a city physician in Koper and Pula. In his *Discorso della vecchia et nuova medicina, nel quale si ragiona delle cose ritrovate à nostri secoli, et particolarmente dell'oro artificiale* (Venice 1590, 1592), he accepts Paracelsus' views of the correspondence of macrocosm and microcosm, and the role of alchemy in pharmacy. His work focuses on the application of natural and artificial gold in the treatment of disease, and in doing so, he leans on a number of classical and Renaissance authors. Bratti was also one of the first European naturalists who described 'potable gold' and its properties.

Key words: Giovanni Bratti, Paracelsus, sixteenth-century alchemy, treatment of disease, natural gold, artificial gold, potable gold